

Tollarps Byalag

Remissvar "Naturvårdsprogram för Kristianstads kommun". Dnr. 2014-001080".

I Tollarpsområdet finns en unik natur- och kulturmiljö bl.a. längs Vramsån, med flera kvarnar och dämmen med anor, kanske så långt tillbaka som i 1500-tal. Dessa värdefulla kultur- och naturmiljöer har senaste tiden varit hotade, då Länsstyrelsen avsett riva dämmena i syfte att utöka vattenflöde, vilket ansetts gynna fiskebeståndet och den artrikedom som finns i ån. Dessa dämmen har under lång tid skyddat fiskebeståndet och övrig fauna vid lågvatten, då ån vid torra somrar helt torkat ut.

Tollarps byalag anser att en rivning av dämmena inte bara skulle hota Vramsåns natur och fauna, den skulle dessutom förändra den värdefulla kulturmiljö och bystruktur som vuxit upp längs ån. Kvarnarna med sina dämmen kan dessutom ha varit en starkt bidragande orsak till att byarna Västra och Östra Vram växte fram. En rivning av dämmena skulle därmed vara irreparabelt för området natur- och kulturmiljö och vara mycket negativ för hela Tollarps identitet.

Tollarps byalag har tidigare påtalat detta i sitt remissvar på Kristianstads kommuns landsbygdsprogram (se KS 2014/437), där vi bejakat det mål som formulerats och som lyder "Kommunen ska bevara och utveckla natur- och kulturarvet på landsbygden för att tillgodose de behov som medborgarna har av hälsofrämjande rekreation, kultur och fritidsliv."

I förslaget till miljömål för Kristianstads kommun 2015-2019, som Tollarps byalag även svarade på under remissrundan, omnämns Vramsån som ett av flera värdefulla vattendrag och det framhålls vidare vikten av att behålla dessa vattenmiljöers biologiska mångfald och naturliga produktionsförmåga (sid 26). Vramsån är en av de artrikast i landet, vilket Tollarpsborna och våra besökare ser som en mycket stor tillgång för friluftsliv och rekreation.

I förslaget till miljömål står även följande att läsa "I närheten av vattenmiljöerna finns dessutom värdefulla kulturminnen som måste bevaras och förvaltas så att de kan upplevas även av framtida generationer." (sid 27). Tollarps byalag kan även bejaka denna mycket utmärkta formulering och vill också påtala att det formulerade i hög grad även gäller kvarnarna och dämmena i Vramsån.

I naturvårdsprogrammet SV4. Vramsån på sid 331 omnämns under skötselåtgärder följande: "Fragmentering av vattendraget bör inte förekomma (dämmen och andra vandringshinder)". Länsstyrelsen i Skåne län har nyligen publicerat en rapport som belyser Vramsåns kulturhistoriska värde och i rapporten konstateras följande "Vid Vramsån finns utöver kvarnar även miljöer som vittnar om tidigindustriell verksamhet, så som färgerier, pappersbruk, tegelindustri och stampar. Ofta har sådana verksamheter under perioder kombinerats med kvarnverksamhet. Vattenmagasinen som bildas vid dammarna användes även till tvätt, bad

och byk. Närhet till vatten i någon form var grundläggande för personhygienen och således en förutsättning för ett fungerande samhälle. Vramsåns kvarnmiljöer återspeglar därmed en mångfald av berättelser om regionens samhälleliga utveckling.” (Länsstyrelsen i Skåne län, rapport 2015:7 s. 11).

Nyligen har det publicerats en debattartikel i Svenska Dagbladet författad av Svante Sjöberg där han belyser rivningshotet av de många kulturmiljöerna i landet i anslutning till dammar och vattendrag (Svd Opinion 2015-02-16). Sjöberg ställer sig frågande till om det är så att ”den miljö som ska skyddas bara avser naturmiljön och att denna alltid ska sättas före kulturmiljön?”. Vidare konstaterar han följande: ”Kanske är vi nu på väg att upprepa misstagen från 1960-talets rivningsvåg i gamla stadsmiljöer, fast nu på landsbygden. Om nu detta måste ske borde det väl ändå göras efter en ordentlig konsekvensanalys där även antikvariska intressen och människors upplevelse av miljön borde få ett ordentligt utrymme.”.

Tollarps byalag anser och förväntar sig att Kristianstads kommun, som dessutom utsetts till årets landsbygdskommun, tar hänsyn till såväl värdefulla natur- som kulturmiljöer i Vramsån och att någon rivning av kvarnar och dämmen inte blir aktuella. Skall de utmärkta formuleringarna i Landsbygdsprogrammet och i förslaget till miljömål omsättas i praktiken krävs en varsam hantering av både natur- och kulturmiljöerna i Vramsån, vilket även Länsstyrelsen kommit fram till i sin rapport. Tollarps byalag anser vidare att det som kommunen tidigare formulerat i Landsbygdsprogrammet och i Miljömålen inte borde stå i konflikt med vad som nu formuleras i det nya naturvårdsprogrammet eller för den delen med Länsstyrelsens rapport.

Tollarps byalag ser i detta sammanhang det som naturligt att kommunen lever upp till en god medborgardialog gällande Vramsåns natur- och kulturmiljöer och att man som årets landsbygdskommun intar en framträdande roll gällande skyddet av de värden som landsbygden besitter, gällande såväl kultur- som naturmiljöer.

2015-02-25

Anders Edring
Ordförande Tollarps byalag

Referenser

Ericsson, Evelina & Marktorp, Jakob. 2015. Vramsån – Vattenkraftverk och dammbyggnader. Rapport 2015:7. Länsstyrelsen Skåne. Malmö

Sjöberg, Svante. Kulturmiljöer är nu på väg att raseras. Svd opinion.

http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/kulturmiljoer-ar-nu-pa-vag-att-raseras_4334791.svd.
2015-02-16.

Bilaga 1. Utdrag ur Länsstyrelsen i Skånes rapport 2015:7 "Vramsån – Vattenkraftverk och dammbyggnader".

Tollarps kvarn & färgeri

Kulturhistorisk värdering: Högt kulturhistoriskt värde

Förslag till kulturmiljöhänsyn

Ett bevarande av helhetsmiljön vid färgeriet är viktig för det kulturhistoriska värdet. Vidare är platsen tillgänglig för en bred allmänhet och ett för bygden viktig kulturmiljö centralt i Tollarp. Vid åtgärder bör färgeriets läge vid och i relation till vattnet bevaras, ett bevarande av vattenspegeln är således att föredra ur kulturmiljösynpunkt. Vid åtgärder bör ingrepp göras i de redan existerande utskoven eller vid den södra sidan av ån. Dammvallen bör bevaras intakt närmast färgeriet för att det historiska sammanhanget skall förbli tydligt.

Skättilljunga kvarn (Tollarps kvarn)

Kulturhistorisk värdering: Visst kulturhistoriskt värde

Förslag till kulturmiljöhänsyn

Observera att kvarnlämningen med hjulgrav och kvarnränna bedöms vara fornlämning enligt 2 kap. KML vilket bör beaktas vid åtgärder omkring kvarnlämningen. Vid eventuell sänkning av dämnet bör hänsyn visas de värdebärande uttrycken hos kulturmiljön. Detta för att det i framtiden ska vara möjligt att läsa av landskapet och platsens kulturhistoriska betydelse.

Västra Vrams kvarn

Kulturhistorisk värdering: Kulturhistoriskt värde

Förslag till kulturmiljöhänsyn

I samband med eventuella vattenvårdsåtgärder rekommenderas att åtgärder i första hand görs i befintlig fiskväg. Vid eventuell sänkning av dämnet bör detta likaså göras vid befintlig fiskväg för att till större delen spara en sammanhållen dammvall.

Årröds kvarn

Kulturhistorisk värdering: Högt kulturhistoriskt värde

Förslag till kulturmiljöhänsyn

Vid eventuella åtgärder föreslås ur kulturmiljösynpunkt i första hand en fungerande faunapassage. Vid eventuell avsänkning bör detta göras där nuvarande fiskväg är anlagd. Kvarnbyggnadens läge vid och i relation till vattnet bör bevaras, då dammspegeln och dammbyggnaden utgör viktiga uttryck i kulturmiljön.